

(Politické) výpovědi německého divadla (No. 1)

Pražský divadelní festival německého jazyka vykročil v sobotu 19. listopadu 2016 do další dekády. V Divadle na Vinohradech zahájila jeho 21. ročník inscenace režiséra Thomase Ostermeiera *Hamlet* z berlínského Schaubühne am Lehniner Platz. Festival otevřela ředitelka Jitka Jílková krátkým uvítáním nejvýznamnějších hostů. A na děkovačku přišel i režisér Thomas Ostermeier.

Rakev s mrtvým králem se nedaří dostat do jámy... FOTO ARNO DECLAIR

Být, nebo nebýt není otázka na Yoricka, ale apel na nás. V live projekci se na řetízkové oponě vznášejí Hamletovy oči. Žádný patos, jen téměř věcný přednes. Co slovo, to zářez. Představení otevírá slavný monolog a pak se ještě dvakrát vrátí. Strohá scéna. Ze stříbrného rámu splývá clona ze zlatých řetízků, vertikálně je přetíná dlouhý prostřený stůl s židlemi. Jevišťe pokrývá zemina, připravená přijmout mrtvolu i zbytky svatební hostiny. Nová setba nikde. Jen odpadky, tupý meč a koruna. Vytryskne gejzír vody a hlína vlhne pod jemným deštěm. Důstojnost ceremonie se rozpouští. Rakev s mrtvým králem se nedaří dostat do hrobu v propadlišti. Zděšený hrobník se gestem omlouvá, leze do jámy a zase ven, klouže, padá, vdova div nepadne za ním a tak dále. Černá groteska. Rocková skladba skupiny Godspeed You! Black Emperor duní s intenzitou na pokraji snesitelnosti. Obraz vás vtáhne do situace a dál už se jen vezete.

Dynamická zkratka pro šest herců se vešla do dvou a půl hodiny bez přestávky. Shakespeare mluví moderním jazykem v současném prostředí, je interpretován v duchu brechtovské tradice a s důrazem na herecké divadlo. A také prostoupen myšlenkovými konstrukcemi. Tvůrci i herci si pohrávají s akcenty (i za pomoci mikrofonu), odkazy a parafrázemi na tak vybroušené úrovni, že si spojíte poetický dialog o klenbě nebeské s ozónovou dírou. Ostermeier se odvolává ke „generaci Hamlet“, německému fenoménu z přelomu tisíciletí. Stručně vysvětleno: plně si uvědomujeme aktuální problémy světa, ale nejsme schopni vymyslet řešení. *Nemůžete zatknout nespravedlnost, globální oteplování*, napsal v roce 2008, kdy měla inscenace premiéru, novinář Matthias Matussek. Na to jsou společenské systémy krátké. *Generace Hamlet to v hloubi duše ví. Bude muset bojovat s duchy svých otců a hledat nové odpovědi. A musí si pospíšit, protože mnoho času nezbývá*. Ústřední téma existenční a existenciální nejistoty nabylo v inscenaci groteskních rozměrů.

Žádný melancholický princ, ale Hamlet-Maschine s klesající sebekontrolou...

FOTO ARNO DECLAIR

Hamlet v podání Ostermeierova dvorního herce Larse Eidingera je nekonvenční pivní brach středního věku a klaunské postavy, velké dítě. Prezentuje se hip-hopem uprostřed svatební tabule jako human beat box machine. Buransky rozkopává plechovky s pivem, šlape do talířů. Žal proměňuje v záchvaty agresivity, je pubertálně vulgární a lascivní. Žádný melancholický princ, ale Hamlet-Maschine s klesající sebekontrolou, který si plete hadici na vodu s kulometem a v honbě za důkazem běhá po scéně s kamerou. Když přizná pózu a sundá „tukové“ vycpávky, oblékne štíhlé tělo do extravagantního dámského prádla, aby ve slapsticku s Horatiem předvedl matku a usvědčil strýce. Dovede být vtipný a sympatický, když slabikuje český titulek „Past na myši“, nebo sarkastický, když si nechá rozsvítit a označí jednoho z diváků za zločince. Když se ale před závěrečným soubojem vrávoravě vydá po opěradlech sedadel na cestu hledištěm, je jeho šilenství tak přesvědčivé, že zavládne nervozita.

Hranice iluze a reality je neustále relativizována, a to nejen zcižovacími efekty. Kromě Eidingera vystupují všichni ve dvojrolích. Vrchol schizofrenie představuje splynutí Claudia s duchem mrtvého krále (oba Urs Jucker), ale i spojení postav Horatia a Guldenersterna (Damir Avdic). Gertruda se před zraky diváků mění v Ofélii. Stačí odložit paruku a sluneční brýle. Element ženské proradnosti a sexuality však zůstává a Hamletova potřeba ho pokořit vrcholí pokusem o znásilnění obou. Monolog psychicky zlomené Ofélie (Jenny König), otrocky poslušné dcery, patří k vrcholným momentům inscenace. Robert Beyer v roli direktivního otce Polonia přehrává tak, že si vzpomenete na Louise de Funèse.

Ostermeierův Hamlet působí navzdory hluchým místům v závěru jako smršť. Posedlost po pomstě se stupňuje tváří v tvář nestydatému cynismu, velikost umírá na malost. Být, nebo nebýt? Dál už je jen mlčení.

///

Více o inscenaci Ostermeierova *Hamleta* na i-DN:

Soukromý FDNJ 2015 (No. 2)

Nahý Hamlet a létající papež na avignonských cimbuřích (vyšlo v DN 15/2008)

Komentáře k článku: (Politické) výpovědi německého divadla (No. 1)

Přidat komentář

(Nezapomeňte vyplnit položky označené hvězdičkou.)
